

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 1

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРПІНЬ – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

Частина 1

**04–05 січня 2021 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 09.01.2021 № 8).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоменко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. Ч. 1. – 1419 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Короткова Т. П., Єрьоменко Е. А., Єрьоменко В. Е. Дослідження морфологічних, функціональних та соціокультурних аспектів здоров'я спортсменів бойового хортингу	714
Ніколаєв В. В., Єрьоменко Е. А., Карасевич С. А. Значення бойового хортингу у прищепленні морально-етичних норм дітям дошкільного та молодшого шкільного віку	727
Найдьон-Ільницька Г. В., Єрьоменко Е. А., Ільницький І. Р. Реалізація виховного потенціалу системи бойового хортингу	743
Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А., Карасевич С. А. Програмні аспекти шкільного гуртка «Бойовий хортинг» для учнів старших класів	763
Дерлеменко Є. В., Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А. Методи використання художніх творів героїчної тематики на теоретичних заняттях з бойового хортингу як елемент виховання спортсменів	778
Єрьоменко Е. А. Атестаційні вимоги поясної системи бойового хортингу	792
Златкін Ю. Г., Єрьоменко Е. А., Няговський І. Б. Силкові вправи як складовий компонент підготовки спортсмена бойового хортингу	810
Господаренко Н. О., Єрьоменко Е. А., Карасевич С. А. Компетентності здоров'язбереження та оптимізації роботи систем організму спортсменів бойового хортингу	823
Єрьоменко Е. А. Силове затримання больовими прийомами бойового хортингу та припинення дій правопорушника за програмою підготовки студентів, курсантів та співробітників правоохоронних органів	836
Нестерович В. О., Єрьоменко Е. А., Сибільов А. П. Національна федерація бойового хортингу України як осередок патріотичного виховання учнівської та студентської молоді	855
Зінов'єв А. О., Єрьоменко Е. А., Мірчев Д. В. Психологічна підготовка юних спортсменів бойового хортингу у річному циклі тренувань	870
Бережний О. О., Єрьоменко Е. А., Карасевич С. А. Особливості розвитку бойового хортингу в різних країнах світу через українську діаспору	884
Томчич К. К., Єрьоменко Е. А., Сибільов А. П. Формування в учнів бойового хортингу відчуття своєї належності до України ...	911
Єрьоменко В. Е., Ільницький І. Р., Єрьоменко Е. А. Стоматологічний нагляд і забезпечення діяльності дитячо-юнацьких спортивних секцій з бойового хортингу	923
Попович Ю. Ю., Єрьоменко Е. А., Карасевич С. А. Дозування навантажень та щільність занять з бойового хортингу як умова досягнення тренувального ефекту спортсменів студентського віку	943

ДОСЛІДЖЕННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ, ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я СПОРТСМЕНІВ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

КОРОТКОВА Тетяна Петрівна

доцент кафедри хортингу та реабілітації Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету ДФС України, кандидат біологічних наук, доцент, суддя національної категорії, член ради Національної федерації бойового хортингу України;

СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ Збройних Сил України, учасник бойових дій;

СРЬОМЕНКО Вероніка Едуардівна

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, стоматологічний факультет, військова кафедра Всеукраїнської військової медичної академії, майстер спорту України з хортингу, член національної збірної команди України з хортингу, чемпіонка України з хортингу.

Анотація. У статті аналізується становлення і розвиток знань про здоров'я людини в науковій картині світу і технології його укріплення в системі навчально-тренувальної діяльності з бойового хортингу. Обґрунтовується міждисциплінарний підхід у вивченні феномена здоров'я. Пропонується поліваріантність філософських і наукових інтерпретацій здоров'я і застосування комплексного, інтеграційного підходу при побудові моделі здоров'я, здорової особистості, здорового способу життя спортсменів бойового хортингу. Пропонується аналіз навчальних програм (курсів) британських університетів на рівні магістра та доктора філософії. Аналізується сучасний науковий напрям в області здоров'я людини в Європейській системі освіти. Застосовано системний теоретико-методологічний аналіз проблеми здоров'я людини. Наведено теоретичні положення наукових досліджень В. І. Вернадського (Е. Бауера), Е. Шредінгера в уявленні про еволюцію адаптації та розвиток біосфери і людини. Показано, що існуючі біолого-генетичні та психолого-соціальні резерви здоров'я людини – результат еволюції і адаптації.

Ключові слова: біологічні процеси, бойовий хортинг, структура організму, морфологічні аспекти здоров'я, психолого-соціальні резерви, адаптивні функції.

Актуальність наукового дослідження. Безумовно, у системі бойового хортингу для поліпшення результатів спортивної діяльності дуже важливим фактором є здоров'я спортсменів. Зробимо аналіз останніх досліджень публікацій. Розрахунки академіка А. І. Берга показали, що доля м'язових зусиль в енергетичному балансі людства за 100 років, з середини ХІХ-го до середини ХХ-го століття скоротилося з 94 % до 1 % (А. І. Берг, 1964).

Що же стосується послаблення фізичних можливостей організму, яке викликане гіпокінезією, то в останні десятиріччя ці явища зареєстровані спеціалістами різних країн [1–12; 43–52]. Найбільш важливим показником послаблення організму являється зниження його енергетичних можливостей.

Мірою цих можливостей є *максимальне споживання кисню* (МСК). Ці показники, від яких залежить можливість виконання фізичних навантажень більше виражене в молоді у віковій групі 20–30 років (L. Andersen, 1972).

Необхідно мати на увазі, що зменшення енергетичних можливостей організму означає не тільки зниження фізичної працездатності. Більш важливим є те, що при цьому падає енергозабезпеченість процесів обміну речовин, необхідних для підтримання здоров'я. Високий взаємозв'язок функцій і структур, тобто внутрішня гармонія організму, достатній енергетичний рівень являються двома найважливішими факторами здоров'я (Є. Булич, І. Муравов, 1997, 2002).

От чому зниження енергетичного рівня життєдіяльності послаблює організм, знижує якість його життя. Це створює передумови до частішого захворювань. Якщо при цьому порушується і внутрішня гармонія організму (наприклад, в результаті надлишкової ваги або розвитку стану депресії), тобто послаблюється і друга опора здоров'я, то розвивається хвороба. Обидва основних фактора здоров'я дуже тісно пов'язані, тому таке різке зниження енергетичного рівня організму, яке відбувається на протязі останнього століття, означає песимістичну перспективу [13–27].

Фактором, який може протистояти гіпокінезії є систематичні, зростаючі за своєю інтенсивністю фізичні тренування і спорт.

Питання про можливості організму спортсмена достатньо вивчене (В. М. Платонов, 1988, 1997; Р.-О. Astrand et al., 1993). Більшість цих можливостей має важливе оздоровче значення (І. Муравов, 1989, М. Дутчак, 2009).

Поліваріантність філософських і наукових інтерпретацій здоров'я вимагає урахування якісно різних аспектів проблеми й застосування комплексного, інтегративного підходу при побудові моделі здоров'я, здорової особистості, здорового способу життя. Такий підхід підтверджується проведеним нами аналізом навчальних програм (курсів) британських університетів (2010 р.) на рівні магістра філософії та доктора філософії [28–42].

University of Birmingham. Психологія здоров'я та вправ, психологія спорту, нейробіологія вправ, біохімія вправ, причини та наслідки втоми, харчування у спорті, нейропсихологія дій, нейрофізіологія дій.

University of Chester. Соціологія розвитку спорту, соціологія відпочинку, соціологія здоров'я та спортивний менеджмент.

Oxford Brookes University. Основи туризму.

University of Liverpool. Економіка здоров'я.

Coventry University. Психологія здоров'я, біопсихологічні основи здоров'я і хвороби, практичне застосування психології здоров'я.

Longborough University. Соціологія спорту, культура і спорт у сучасному суспільстві, суспільне здоров'я та культура.

University of Bedfordshire. Стиль життя та індивідуальні відмінності, суспільне здоров'я, механізми здоров'я та хвороби.

London University. Здоров'я на протязі життя, когнітивний та емоційний вплив на здоров'я, фізіотерапія, харчування та здоров'я, етичні, моральні та правові аспекти спорту.

На наш погляд, феномен здоров'я, як і цілісний феномен людини, необхідно розглядати в світлі інтердисциплінарних підходів.

Мета дослідження. Аналіз сучасних наукових напрямів у галузі здоров'я людини в Європейській системі освіти.

Методи дослідження. Системний теоретико-методологічний аналіз проблеми, узагальнення теоретичних положень і підходів сучасних наукових напрямків проблем здоров'я людини.

Результати дослідження та їх обговорення. Видатний французький вчений Клод Бернар у 1857 році сформував фундаментальну думку про постійність внутрішнього середовища, тобто здатності організму людини підтримувати у визначених межах свої життєво важливі функції у відповідь на збурені діяння зовнішнього середовища.

Бернар вважав, що на збереження внутрішнього середовища, її біологічних констант направлена діяльність усіх витальних механізмів, але він не розкривав зміст цих механізмів [53–67]. Зміст їх був описаний у працях Уолтера Кеннона, одного з учнів Бернара, автора вчення про «гомеостаз». Цей термін був запропонований їм в 1929 році.

Кеннон підкреслював, що механізми гомеостазу виконують захисну функцію організму, вони не дані йому відвічно, а сформовані у процесі розвитку. Підтримання ступеня впорядкованості проявляється у відносній динамічній постійності внутрішнього середовища організму – гомеостазі (*homeostasis*; греч. *homoios* – подібний + *stasis* – стійкість).

Механізм поступового розвитку життя та ускладнення його власної організації був сформульований у проведених в 30-ті роки дослідженнях В. І. Вернадського та Е. Бауера. В той час, коли В. І. Вернадський, оцінюючи еволюцію та властивості живої речовини в біосфері, виділив два фундаментальні біогеохімічні принципи, Е. Бауер виділяв та описав ці закономірності на рівні індивідуальних організмів в їхній еволюційній спадковості. В біології, де завжди зберігався пріоритет теоретичних досліджень, проблема розвитку людини успішно розроблялася.

Е. С. Бауер, якого належить визнати одним із засновників теоретичної біології, зумів іншим чином пояснити біологічні процеси, побачивши в них постійний процес руйнації та сформулював новий закон у біології «про стійку нерівновагу біологічних систем», а положення про «максимальний ефект зовнішньої роботи» стало для нього головною термодинамічною умовою еволюції біологічних систем. Вчення Дарвіна та генетичні концепції отримали не тільки підтвердження, але й розвиток.

Біологічні теорії, що були висунуті А. Н. Северцевим, Е. Бауером, Н. В. Тимофійовим-Ресовським, І. І. Шмальгаузенем, лягли в основу уявлень про еволюцію та адаптацію.

На основі фундаментальних біогеохімічних досліджень (В. І. Вернадський) теоретичної біології і фізики (Е. Бауер, Е. Шрьодінгер) стало зрозумілим, що феномен здоров'я відображає універсальні закономірності феномену життя (потoki матерії, енергії та інформації (В. А. Енгельгард, 1973, В. П. Казначеев, 1983).

Існуючі біолого-генетичні та психо-соціальні резерви здоров'я людини – також результат еволюції та адаптації. Розглядаючи живий організм у категоріях термодинаміки, слід зазначити, що зростання структурної нерівноваги (чи підвищення організованості) біосистеми підвищує рівень її негентропії [68–82]. Чим вища негентропія біосистеми, тим більше вона віддаляється від стану деградації і протистоїть зовнішньому середовищу.

Інакше кажучи, отримуючи енергію ззовні, біосистема підвищує свою організованість і стає життєздатнішою, може протистояти можливим порушенням, тобто стає здоровішою. Здоров'я, що розглядається в категоріях термодинаміки, являє собою, таким чином, стан негентропії, а оздоровчий вплив є чинником, що підвищує рівень негентропії організму. Зміцнювати здоров'я є те саме, що підвищувати життєздатність, означає підвищувати рівень негентропії організму. Мірою негентропії є організованість біосистеми (Е. Г. Булич, І. В. Муравов, 1977).

Створення Інституту Геронтології у 1958 році в Україні було зумовлене історичними традиціями розвитку науки: тут працювали чимало вчених, з іменами яких пов'язане становлення геронтології.

Так, наприклад, І. І. Мечніков тривалий час працював у Новоросійському університеті в Одесі, А. Н. Северцов та І. І. Шмальгаузен – у Київському університеті, школа онтофізіологів А. В. Нагорного створювалася в Харківському університеті. А. А. Богомолець, керуючись створеними ним інститутами та Академією Наук України, здебільшого визначив шляхи поданого розвитку проблеми, розпочав експедиційні обстеження довгожителів.

Його творча співдружність з Н. Д. Стражеско заклала підвалини розвитку в Україні клінічної фізіології людини, що старіє.

Засоби фізичної культури у 60-х роках починають посідати головне місце у системі профілактичних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я.

Все це сприяло тому, що фізична культура та спорт стали затверджуватись у суспільній свідомості як важлива складова частина здорового способу життя і ефективний засіб комплексної системи попередження захворювань [83–94]. Про винятково важливу роль фізичних вправ було відомо давно. Але лише в другій половині ХХ століття, коли цих відомостей було накопичено досить багато, а для їхнього аналізу були використані об'єктивні методи досліджень, вони були високо оцінені.

Стало зрозумілим, що заняття фізичними вправами відомі на Заході як тренувальні заняття (або кондиційні тренування) так і заняття Східними методами, забезпечують високий оздоровчий ефект.

Київський НДІ медичних проблем фізичної культури (створений в 1968р.) поклав початок прикладним та експериментальним дослідженням у галузі оздоровчої фізичної культури. В роботах колективу співробітників інституту (Є. А. Пирогової, Л. Я. Іващенко, Н. П. Страпко та ін.) знайшли своє висвітлення питання впливу фізичних вправ на працездатність та здоров'я людини (Є. А. Пирогова та ін., 1986).

Дослідження оздоровчих впливів фізичної культури на фізичний стан здорової людини внесли істотний вклад у формування передумов появи нової наукової течії – оздоровчої фізичної культури.

Потужний внесок у популізацію здоров'я, «режиму навантажень і обмежень» зробила творча діяльність М. М. Амосова. Наукові публікації видатного хірурга, теоретика здоров'я – «Фізична активність і серце» (1975), «Серце і фізичні вправи» (1985), «Роздуми про здоров'я» (1987) та ін., стали підвалиною нової парадигми знань формування і збереження здоров'я. Авторитетні вчені-практики, їх наукові концепції констатували неспроможність медицини в збереженні здоров'я населення, необхідність теорії здоров'я і методів його стимуляції (М. М. Амосов, Я. А. Бендет, 1975; М. М. Амосов, І. В. Мурахов, 1985).

Було потрібно кількісне й об'єктивне визначення здоров'я, «міри» здоров'я, оскільки суб'єктивна оцінка не могла бути використана в рішенні оздоровчих задач [18]. В теоретико-методологічному плані для формування нової наукової парадигми здоров'я довелося перш за все відповісти на питання, який тілесний субстрат формує в організмі різну кількість здоров'я, забезпечуючи людям різне подовження життя?

В основі життєдіяльності будь-якої живої системи лежать процеси обміну речовин на клітинному, тканинному, органному і організовому рівнях. Метаболізм – один із механізмів, що забезпечують єдність структури і функції живої системи. На особливостях метаболізму базуються соматична будова, реактивність організму, чутливість, властивості нервової системи, перцептивна і інтелектуальна діяльність людини.

Морфологічні і функціональні особливості – форма і зміст людського організму – відрізняються за своїми біохімічними, фізіологічними і психологічними реакціями. Ці відмінності обумовлені індивідуальними особливостями метаболізму на тканинному і організовому рівнях.

Результати багато численних досліджень зі порівняльної біології, геронтології, фізіології вказують на те, що неодмінною умовою життя є пластичний обмін речовин. В свою чергу, обмін речовин неможливий без притоку енергії. Для роботи органів і тканин потрібна енергія, яка виробляється при окислювальних реакціях за участі кисню та утворенням вуглекислого газу та води [95–99]. Відомо, що при діянні оптимальних за інтенсивністю фізичних тренувань виникає зростання енергетичних можливостей організму, що сприяє росту адаптивного потенціалу та зміцнює здоров'я людини. Навпаки, енергетичний дефіцит супроводжує процеси старіння й погіршення здоров'я (О. В. Коркушко, Ю. Є. Ярошенко, 1996). Подальший розвиток енергетичних уявлень призвело до гіпотези про достатність основного обміну як фундаменту здоров'я.

З цього виникло уявлення, що мірою здоров'я може служити максимальний енергетичний потенціал організму. Виражений у показнику максимального споживання кисню (МСК) (Г. Л. Апанасенко, Р. Г. Науменко, 1988), він, здавалося, повно характеризує здоров'я індивіда (Г. Л. Апанасенко, 1992).

Однак, факти суперечать гіпотезі про значення максимального споживання кисню як універсальної міри життєвої стійкості. Виявилося, що зростання енергопотенціалу є лише одним із напрямлень еволюції (І. І. Шмальгаузен, 1983; А. С. Северцов, 1987).

В спортивній педагогіці і, зокрема, в теорії спортивного тренування процес адаптації розглядається на основі обліку динаміки збільшення працездатності спортсмена як інтегрального показника функціональних пристосувань організму (В. Заціорський, 1982; В. Платонов, 1984). На даний час виділені 5 постійно присутніх компонентів адаптації (енергетичний, сенсорний, інформаційний, ефекторний, активаційний), на комплексне вивчення яких слід орієнтуватися при спробі вивчити цілісний процес адаптації до напруженої м'язової діяльності (В. Медведєв, 1984).

Важливим для методології вивчення адаптації в спорті надається виділенню понять статичної та динамічної адаптації. Статична адаптація характеризує стан фізіологічної системи, її стійкість до дій навантаження. Це поняття за змістом близьке до поняття функціональна підготовленість, тренуваність. Динамічна адаптація означає процес пристосування систем до умов середовища, які міняються, інтенсивності навантаження у часі та висловлює «принцип стійкості нерівноваги», тобто в даному підході вирізняється безпосередньо процес тренування.

Фізіологічна адаптація в її загальному вигляді розуміється як сукупність фізіологічних реакцій, які лежать в основі пристосування організму до змін навколишніх вимог і направлених на збереження відносної сталості його внутрішнього середовища – гомеостазу.

Гомеостаз визначає норму стану організму. Разом із тим, можлива ступінь зсуву гомеостатичних параметрів може свідчити про резерви гомеостазу. Вони визначаються рівнем тренуваності або резервними потужностями робочих органів і регулюючих систем, що досягнуті в результаті тренування. «Якби цей показник – резерв гомеостазу – можна було б легко визначити, то він був би найточнішим кількісним виразом рівня здоров'я як показник стійкості організму», зазначили М. М. Амосов та Я. А. Бендет (1975 р). Рухові можливості і стан здоров'я людини показують високий рівень взаємозв'язку між ними. На визначенні рухових можливостей основані найбільш розповсюджені методики кількісної оцінки здоров'я.

Біологічний вік (БВ) є одним з найбільш достовірних показників життєздатності організму людини. Для оцінки здоров'я загально біологічні показники організму мають суттєве значення. Біологічний вік дозволяє оцінити не тільки кількісні характеристики стану організму, ступінь його старіння, а також адаптацію до фізичних навантажень (Войтенко та ін., 1989 р.).

Вік і адаптація до фізичних навантажень тісно взаємопов'язані між собою і характеризують життєздатність і здоров'я людини. Для визначення БВ запропоновані декілька методик, які розрізняються за своєю складністю і включають антропометричні, біохімічні, імунологічні, психометричні показники, а також анкетний метод (Войтенко, Полюхов, 1984 р.).

Бойовому хортингу властиві особливі оздоровчі впливи. Саме максимальні фізичні навантаження, які реалізуються в умовах граничного психоемоційного напруження, роблять бойовий хортинг найпотужнішим перетворювачем функцій організму. Дві важливіші особливості визначають оздоровчий потенціал спорту: значне, не маюче аналогів у всій системі фізкультурних занять, збільшення рухової активності до граничних можливостей людського організму і виражена емоційна насиченість спортивної діяльності.

Обидві ці особливості забезпечують організм величезною кількістю специфічної інформації, яка стимулює усю життєдіяльність (Е. Булич, 1986). Намагаючись визначити фізичне здоров'я в рамках сучасної концепції, ми опиняємось перед необхідністю синтезу підходів і уявлень, що довели свою достовірність, але при цьому нерідко суперечать одне одному. Треба визнати, що оцінювати здоров'я в усіх його різноманітних і суперечливих проявах можна лише зіставляючи його ознаки (ФР, ФП, БВ, адаптивність тощо).

Найбільш розповсюджені уявлення, що пов'язують здоров'я з руховими можливостями людини. При цьому слід зазначити, що дослідження здоров'я спортсменів свідчать про те, що між зростаючими руховими можливостями і станом здоров'я відсутній паралелізм. Той факт, що стан здоров'я передбачає певні рухові можливості не означає, що ці можливості можуть служити мірою здоров'я.

Уявлення про те, що мірою здоров'я являється спортивний результат є небезпечною помилкою (І. В. Муравов та ін., 2009). Здоров'я, як і цілий ряд інших медико-біологічних понять (життєздатність, адаптивність) являється абстрактно логічною категорією. Теоретичний аналіз сутностей, які властиві цим поняттям, тим більш практичне вимірювання цих сутностей можливі тільки за допомогою моделей, відмічає В. П. Войтенко (1991).

Підходи, які розглядаються, являють собою самостійні виміри здоров'я, доповнюють один одного, поєднання яких дає цілісне уявлення. Здоров'я як цілісний феномен являє собою явище більш високого порядку й більшої складності, ніж його окремі, обмежені (дедуктивні) інтерпретації. Здоров'я через наявність у ньому вираженого суб'єктивно-емоційного компоненту виходить за межі об'єктивної діагностики. Психологічні аспекти здоров'я будуть предметом нашого послідовного наукового аналізу.

Висновки. Медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні аспекти здоров'я відображені в міждисциплінарному підході сучасних наукових досліджень даного феномену, і це є важливим чинником для поліпшення науково-методичної роботи та впровадження здоров'язберігальних технологій у систему підготовки спортсменів бойового хортингу.

Здоровий спосіб життя ми розглядаємо як філософську та психолого-педагогічну категорію, а здоров'я – як його сутнісну характеристику у всьому розмаїтті соціокультурних зв'язків. Такий підхід не виключає, а доповнює біологічну концепцію здоров'я людини.

Навчально-тренувальний процес з бойового хортингу ми розглядаємо як безперервний процес індивідуальної і соціальної адаптації до зовнішнього середовища, до мінливих умов суспільної та професійної життєдіяльності.

Особливо важливим є те, що даний процес у сучасних умовах інформаційного і технологічного суспільства диктує примат соціальних факторів адаптації над природно-біологічними компонентами людської особистості.

Сьогодні нагальною є необхідність підняти соціальний, морально-естетичний і психоемоційний статус бойового хортингу особливо у молоді, чії соціальні та моральні орієнтири в багатьох аспектах можуть бути видозмінені з поверненням до аксіологічних основ даного виду спорту як однієї з форм діяльності творчої і соціально активної особистості.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці програм укріплення здоров'я спортсменів бойового хортингу різних вікових груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апихтін К. О. Медичні характеристики, інтенсивність та обсяг навантаження спортсменів бойового хортингу студентського віку / К. О. Апихтін, В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 698–713.
2. Бабурнич С. А. Визначення філософських аспектів українського національного виду спорту бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко, О. О. Бережний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 643–668.
3. Бенцак Р. О. Медичні та біологічні аспекти самоконтролю учнів спортивних секцій бойового хортингу за навантаженнями під час занять / Р. О. Бенцак, В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1358–1373.
4. Бережний О. О. Особливості розвитку бойового хортингу в різних країнах світу через українську діаспору / О. О. Бережний, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 884–910.

5. Біла В. Р., Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Грищук В. Л. Бойовий хортинг у загальній системі фізичної та спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 368–377.
6. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
7. Буток О. В., Єрмоєнко Е. А., Біла В. Р., Зверев А. В. Бойовий хортинг як засіб функціональної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей і види контролю у процесі занять / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 353–368.
8. Господаренко Н. О. Компетентності здоров'язбереження та оптимізації роботи систем організму спортсменів бойового хортингу / Н. О. Господаренко, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 823–835.
9. Гречаний О. М. Програмні аспекти шкільного гуртка «Бойовий хортинг» для учнів старших класів / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 763–777.
10. Дерлеменко Є. В. Методи використання художніх творів героїчної тематики на теоретичних заняттях з бойового хортингу як елемент виховання спортсменів / Є. В. Дерлеменко, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 778–791.
11. Дорошенко М. М. Заняття бойовим хортингом як фактор реалізації життєвої програми дітей, учнівської і студентської молоді, курсантів та працівників поліції / М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1388–1404.
12. Еременко Э. ВОЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ И ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА ДОПРИЗЫВНОЙ МОЛОДЕЖИ, КУРСАНТОВ И ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ВООРУЖЁННЫХ СИЛ УКРАИНЫ, РАБОТНИКОВ СИЛОВЫХ СТРУКТУР. Теорія і методика хортингу. Випуск 1. Видавець: К. : Паливода А. В., 2014.
13. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
14. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.
15. Єрмоєнко В. Е., Єрмоєнко Е. А., Ільницький І. Р., Кіблицький Р. В., Карасевич С. А. Медичні і фізіологічні показники самоконтролю студентів у процесі тренування з бойового хортингу / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 550–564.
16. Єрмоєнко В. Е. Профілактика та лікування стоматологічних захворювань і травм зубощелепного апарату у курсантів-спортсменів бойового хортингу та співробітників силових структур / В. Е. Єрмоєнко, І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 683–697.
17. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
18. Єрмоєнко Е. А. Аналіз навчально-тренувального арсеналу бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 435 с.

19. Єрмоєнко В. Е. Стоматологічний нагляд і забезпечення діяльності дитячо-юнацьких спортивних секцій з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 923–942.
20. Єрмоєнко Е. А. Атестаційні вимоги поясної системи бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 792–809.
21. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
22. Єрмоєнко Е. А., Шаповалов Б. Б., Рудей Д. Ю., Гречаний О. М., Ляховець О. О. Бойовий хортинг: фізіологічні показники адаптації спортсменів до фізичних навантажень / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 321–334.
23. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
24. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичних якостей у бойовому хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «ВФХ», 2019. – 438 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт». – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49–56.
26. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
27. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
28. Єрмоєнко Е. А. Менеджмент бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 148 с.
29. Єрмоєнко Е. А., Бухтіяров О. А., Тішин А. А., Буток О. В., Кольченко А. П. Методика проведення занять з бойового хортингу для співробітників правоохоронних органів / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 273–288.
30. Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Гришук В. Л., Бухтіяров О. А. Національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 38–52.
31. Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Гришук В. Л., Бухтіяров О. А. Національно-патріотичне та фізичне виховання школярів, студентів і курсантів засобами бойового хортингу / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 263–273.
32. Єрмоєнко Е. А. Освоєння цінностей бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 588–601.
33. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. К. : Паливода А. В., 2018. Вип. 9. С. 22–31.
34. Єрмоєнко Е. А., Кузора І. В., Тішин А. В., Єрмоєнко В. Е., Вехтєв В. В. Особливості військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу у закладах загальної середньої освіти / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ.

конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 682–695.

35. Єрмоєнко Е. А. Оцінка функціональних можливостей і силових якостей спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1088–1098.

36. Єрмоєнко Е. А. Позитивний вплив фізичних вправ бойового хортингу на руховий апарат людини / Е. А. Єрмоєнко, Ю. С. Шукалюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1128–1142.

37. Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А., Тішин А. В. Принципи застосування прикладних прийомів бойового хортингу співробітниками правоохоронних органів / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 254–263.

38. Єрмоєнко Е. А. Силове затримання больовими прийомами бойового хортингу та припинення дій правопорушника за програмою підготовки студентів, курсантів та співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 836–854.

39. Єрмоєнко Е. А. Система градації в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 561–574.

40. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.

41. Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Грищук В. Л., Параниця С. П. Система фізичного виховання студентів і курсантів за програмою бойового хортингу / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 373–384.

42. Єрмоєнко Е. А. Тематика робочої програми гурткової роботи з бойового хортингу в загальноосвітній школі для дітей 12–13 років (7–8 класи) : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 135 с.

43. Єрмоєнко Е. А. Тематична структура програми гурткової роботи з бойового хортингу в загальноосвітній школі для дітей 12 років (7 клас) : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 135 с.

44. Єрмоєнко Е. А. Тематичне програмування гурткової роботи в загальноосвітній школі з бойового хортингу для юнаків та дівчат 14 років (9 клас) : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 135 с.

45. Єрмоєнко Е. А. Умови психомоторного розвитку спортсменів бойового хортингу високої кваліфікації / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 968–980.

46. Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А., Тішин А. В. Управління і контроль у процесі занять бойовим хортингом курсантів правоохоронних спеціальностей / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 422–438.

47. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.

48. Єрмоєнко Е., Крамаренко І., Москальов А. ФІНАНСУВАННЯ СПОРТУ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ... - Редакційна колегія, 2018.

49. Єрмоєнко Е. А., Кузора І. В., Тішин А. В., Єрмоєнко В. Е., Вехтев В. В. Функції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р.,

- м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 750–765.
50. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
51. Єрмоєнко Е. А., Кузора І. В. Combat horting as a factor in the formation of military-patriotic abilities, physical culture and the basics of student youth health / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // - ... університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 ..., 2020.
52. Єрмоєнко Е. А., Дорошенко М. М. Combat horting in the method of education of physical culture and fundamentals of health and determination of working capacity of schoolchildren and student athletes / Е. А. Єрмоєнко, М. М. Дорошенко // - ... університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 ..., 2021.
53. Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Combat horting in the system of physical education and health fundamentals of schoolchildren and student youth / Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // - ... університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 ..., 2020.
54. Железняк В. І. Техніка і тактика самозахисту як складова частина програми бойового хортингу / В. І. Железняк, Е. А. Єрмоєнко, А. П. Шишко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1405–1418.
55. Зверев А. В., Єрмоєнко Е. А., Тимчик М. В., Тішин А. В. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної фізичної підготовки студентів і курсантів правоохоронних спеціальностей / Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 385–399.
56. Зверев А. В. Фізичне виховання студентів у процесі спортивних занять бойовим хортингом як регламентований педагогічний процес / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, І. В. Петренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1374–1387.
57. Зінов'єв А. О. Психологічна підготовка юних спортсменів бойового хортингу у річному циклі тренувань / А. О. Зінов'єв, Е. А. Єрмоєнко, Д. В. Мірчев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 870–883.
58. Златкін Ю. Г. Силлові вправи як складовий компонент підготовки спортсмена бойового хортингу / Ю. Г. Златкін, Е. А. Єрмоєнко, І. Б. Няговський // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 810–822.
59. Зуб Р. В. Виховання патріотизму як мета бойового хортингу / Р. В. Зуб, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1187–1200.
60. Карасевич С. А. Формування в учнівської молоді військово-патріотичних здібностей і готовності до захисту України виховними засобами бойового хортингу / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1257–1271.
61. Кашира Р. В. Класифікація впливу компонентів, методик і фізичних вправ бойового хортингу, які сприяють формуванню здорового способу життя людини / Р. В. Кашира, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1172–1186.
62. Кіблицька А. О. Модель організації спільної діяльності педагогів і батьків як умова формування здорового способу життя учнів бойового хортингу / А. О. Кіблицька, Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1113–1127.
63. Кліпов Ю. О. Глибинний морально-філософський гарт як основа стійкості спортсменів бойового хортингу до екстремальних ситуацій / Ю. О. Кліпов, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 993–1007.

64. Короткова Т. П. Дослідження морфологічних, функціональних та соціокультурних аспектів здоров'я спортсменів бойового хортингу / Т. П. Короткова, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 714–726.
65. Кузора І. В. Педагогічні умови виховання цілеспрямованості в старшокласників у процесі занять бойовим хортингом / І. В. Кузора, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. Ч. 1. – С. 1099–1112.
66. Курбет Є. Г. Зміст виховної діяльності у системі підготовки юного спортсмена бойового хортингу / Є. Г. Курбет, Е. А. Єрьоменко, І. О. Смолянінов // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 542–560.
67. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
68. Литвиненко, А. М., and Е. А., Єрьоменко. "БОЙОВИЙ ХОРТИНГ–ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ БОЙОВОЇ КУЛЬТУРИ У СПРАВІ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ." Publishing House "Baltija Publishing" (2021).
69. Литвинов С. А. Методика проведення позааудиторних занять з бойового хортингу у системі вищої освіти / С. А. Литвинов, Е. А. Єрьоменко, Р. В. Зуб // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1323–1340.
70. Мазепа Д. В. Національно-патріотичне виховання дітей та юнацтва як провідне завдання системи бойового хортингу / Д. В. Мазепа, А. П. Шишко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 615–628.
71. Митрофанов О. С. Структура і мотиви фізичної культури школярів і студентів у системі бойового хортингу / О. С. Митрофанов, Е. А. Єрьоменко, І. В. Кузора // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1238–1256.
72. Мірчев Д. В. Чинники раціонально організованого способу життєдіяльності і тренування спортсменів бойового хортингу студентського віку / Д. В. Мірчев, Е. А. Єрьоменко, С. Р. Демчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1307–1322.
73. Мосійчук В. О. Бойовий хортинг та соціально-психологічні основи виховання особистості спортсмена / В. О. Мосійчук, Е. А. Єрьоменко, А. П. Сибільов // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 957–967.
74. Найдьон-Ільницька Г. В. Реалізація виховного потенціалу системи бойового хортингу / Г. В. Найдьон-Ільницька, Е. А. Єрьоменко, І. Р. Ільницький // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 743–762.
75. Несмачний В. П. Режими виконання силових вправ бойового хортингу / В. П. Несмачний, В. В. Вехтев, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1008–1019.
76. Нестерович В. О. Національна федерація бойового хортингу України як осередок патріотичного виховання учнівської та студентської молоді / В. О. Нестерович, Е. А. Єрьоменко, А. П. Сибільов // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 855–869.
77. Ніколаєв В. В. Значення бойового хортингу у прищепленні морально-етичних норм дітям дошкільного та молодшого шкільного віку / В. В. Ніколаєв, Е. А. Єрьоменко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 727–742.
78. Пеньков Ю. М. Змістовні характеристики складових здорового способу життя учнів секції бойового хортингу у закладі позашкільної освіти / Ю. М. Пеньков, Е. А. Єрьоменко, Д. В. Мірчев //

- Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1143–1157.
79. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
80. Попович Ю. Ю. Дозування навантажень та щільність занять з бойового хортингу як умова досягнення тренувального ефекту спортсменів студентського віку / Ю. Ю. Попович, Е. А. Єрьоменко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 943–956.
81. Похілов В. О. Концептуальні засади розвитку та популяризації бойового хортингу в українському суспільстві / В. О. Похілов, Е. А. Єрьоменко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 629–642.
82. Самоха І. М. Методика виховання патріотичних якостей та формування основ здоров'я школярів і студентів у процесі занять бойовим / І. М. Самоха, Е. А. Єрьоменко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1272–1288.
83. Семигал О. М. Психотерапевтичний напрям як розділ підготовки спортсменів бойового хортингу до успішної змагальної діяльності / О. М. Семигал, Е. А. Єрьоменко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 981–992.
84. Сибільов А. П. Оптимальні обсяги рухових навантажень учнів початкової школи на заняттях з бойового хортингу / А. П. Сибільов, Е. А. Єрьоменко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1071–1087.
85. Сибільов А. П. Показники оцінювання рівня професійної підготовки тренерів-викладачів з бойового хортингу студентами закладів вищої освіти / А. П. Сибільов, Е. А. Єрьоменко, Д. В. Мірчев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1289–1306.
86. Сокол Є. М. Методи уникнення шкідливих звичок спортсменами бойового хортингу / Є. М. Сокол, Е. А. Єрьоменко, О. В. Каменюка // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1020–1030.
87. Сухих І. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентської молоді як мета бойового хортингу / І. А. Сухих, Е. А. Єрьоменко, Т. М. Степура // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1219–1237.
88. Томчич К. К. Формування в учнів бойового хортингу відчуття своєї належності до України / К. К. Томчич, Е. А. Єрьоменко, А. П. Сибільов // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 911–922.
89. Удовицький О. І. Бойовий хортинг у програмі гурткових занять школярів / О. І. Удовицький, Е. А. Єрьоменко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1031–1047.
90. Фалєєв Р. Г., Кузора І. В., Коломоєць Г. А., Єрьоменко Е. А. Навчальна програма гуртка з хортинг фехтування для закладів загальної середньої освіти та закладів позашкільної освіти : навч.-метод. посіб. / Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «НФБХУ», 2020. – 76 с.
91. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.
92. Харів Л. Д. Систематизація фізичної підготовки спортсменів бойового хортингу за методами та періодами тренувань / Л. Д. Харів, А. П. Сибільов, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність

правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1048–1070.

93. Чибісов В. І. Принципи і методи фізичного виховання студентів і курсантів за програмою бойового хортингу / В. І. Чибісов, Е. А. Єрмоєнко, Т. Х. Хасамутдінов // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 602–614.

94. Шарапа С. Б. Система оздоровчих цінностей бойового хортингу для тренування школярів і студентів / С. Б. Шарапа, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1341–1357.

95. Шишко А. П. Ефективність особистісно орієнтованої технології формування здорового способу життя школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / А. П. Шишко, Е. А. Єрмоєнко, В. П. Кривенко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1158–1171.

96. Штефюк І. К. Бойовий хортинг – козацьке воїнське мистецтво України / І. К. Штефюк, Т. В. Мандрик, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 669–682.

97. Янкевич Ю. А. Методика визначення фізичної працездатності спортсменів бойового хортингу учнівського та студентського віку / Ю. А. Янкевич, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 1201–1218.

98. Яценко Л. Г. Пріоритетні напрями національно-патріотичного виховання школярів і студентів у системі бойового хортингу / Л. Г. Яценко, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. / Ірпінь : Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 1. – С. 575–587.

99. Faleev, R. G., Yeromenko, E. A. (2020). *Osnovy khortyng fekhuvannia* [Basics of horting fencing]. Ministry of Education and Science of Ukraine. 83 p. Kyiv: GS "NFBHU".

Korotkova T. P., Yeromenko E. A., Yeromenko V. E.

University of State Fiscal Service of Ukraine

Research of morphological, functional and sociocultural aspects of health of combat horting athletes

***Abstract.** The article analyzes the formation and development of knowledge about human health in the scientific picture of the world and the technology of its strengthening in the system of educational and training activities in combat horting. The interdisciplinary approach in studying the phenomenon of health is substantiated. The polyvariance of philosophical and scientific interpretations of health and application of the complex, integrative approach at construction of model of health, the healthy personality, a healthy way of life of athletes of combat horting is offered. An analysis of the curricula (courses) of British universities at the level of master and doctor of philosophy is offered. The modern scientific direction in the field of human health in the European education system is analyzed. A systematic theoretical and methodological analysis of the problem of human health is applied. Theoretical positions of scientific researches of V. I. Vernadsky (E. Bauer), E. Schrödinger in idea of evolution of adaptation and development of biosphere and the person are resulted. It is shown that the existing biological-genetic and psychological-social reserves of human health are the result of evolution and adaptation.*

***Ke words:** biological processes, combat horting, body structure, morphological aspects of health, psychological and social reserves, adaptive functions.*

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, англійською та російською мовами)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 1

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 148,99

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0239
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**